

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



Vad har hänt?

ETT NYTT PARTI, Svenska Folkpartiet, har bildats med fältropet *För folkets solidaritet, mot utslagning, klasshat, klassvalde och bolsjevism*. Det tar avstånd från all möjlig ekonomisk och moralisk oredlighet och rå gudlöshet, önskar straff på alla försök att förlama försvarskraften, vill bryta monopol och önskar effektiv statskontroll över bankerna samt en hel del åtgärder för jordbruket och arbetslagstiftningen. Det önskar vissa rashygieniska åtgärder och slutligen garantier för kvinnans rätt till arbete och likställighet med mannen.

FEM NOBELPRISTAGARE ha utsetts i år — atomforskarna Schrödinger och Dirac resp. Österrike och England ha fått dela priset i fysik, medan den unge tysken Heisenberg, den s. k. kvantmekanikens fastställare, fått fjolårets pris i detta ämne och amerikanen Morgan medicinpriset för sina bidrag till ärftlighetsforskningen. För första gången i Nobelprisets historia har litteraturpriset gått till en rysk författare — det blev bondeskildraren och emigranten Ivan Bunin.

FRÅN NEDRUSTNINGSKONFERENSEN förmåles att Italien av hänsyn till Tyskland vill draga sig tillbaka för att endast vara rapportör och att Ungern ämnar följa exemplet. Amerika har dragit tillbaka sin rapportör och Japans representant förklarar att Japan inte vill ha kontroll och undersökningar av sina rustningar. Det är inte underligt att president Henderson ledsnat och säges vilja draga sig tillbaka från ordförandeposten. Mycket stöd har han heller inte fått från England, då MacDonald endast i allmänna ordalag föreslagit Tyskland att åter delta i nedrustningsarbetet.

EN OMFATTANDE OPIUMHANDEL tycks pågå i Manchukuo-staten. Rapporter därom har framkallat bestörtning i N. F:s opiumkommission, där den amerikanske delegaten i mörka färger skildrat läget och den fara det innebär för de internationella överenskommelsernas bibehållande. Manchukuo har i sin stat-

En valparodi.

Brev till Tidevarvet om
Den stora propagandadagen
i Tyskland.

Karin Boye

skriver om

Chitambo,
ett stort diktverk av Hagar
Olsson.

Harry Martinsons nya bok *Kap Farväl* annmäles av Emy Ek och Moa Martinsons debutroman *Kvinnor och äppelträd* av Elsa Björkman-Goldschmidt. Casan har intervjuat de båda författarna, som bl. a. berättar om hur de först blev bekanta med Tidevarvet.

Nya paroller har givits för arbetet i Svensk sjuksköterskeförening.

Frida Stéenhoffs dramatiska arbete, *Svek*, annmäles av Sven Stål.

Filmronden
av Nils Simonsson.

Den 24 november 1933

är

Tidevarvets
Tio-årsdagFör att Tidevarvet
skall kunna fortsätta

att fylla sin uppgift, trots de oerhört tryckta och pressande tiderna, måste vi vädja till Tidevarvets läsekrets.

Genom anskaffandet av **prenumeranter, annonser eller genom penninggåvor till vår reklamkassa kan Ni möjliggöra vår fortsatta verksamhet.**

En giroblankett märkt "Tidevarvets tioårsdag" postgiro 55160, medföljer detta n.r.

beräkning för 1933—34 upptagit fördubblade inkomster på opium-monopolet eller sammanlagt över 12 miljoner kronor.

PRESIDENT ROOSEVELT har det besvärligt med sin N. R. A. i Amerika. Jordbrukarna strejkar, storindustrin sätter upp motstånd, arbetarna misstänker fascistiska strävanden. Presidenten har nu tagit sin tillflykt till guldköpen. Han vill utan att behöva tillgripa direkt inflation, för vilken han starkt varnats, ändå söka åstadkomma en prisstegring, framförallt på jordbruksprodukter. Dolarlarns utlandsvärde skall nedpressas — därvid följer Amerika det exempel som redan givits av England.

FYRTIOTRE OCH EN HALV MILJONER tyska väljare av nära fyrtiofem miljoner röstberättigade deltog i folkomröstningen och riksdagsvalet för Hitlerregeringen i söndags. Det innebär ett valdeltagande på omkring 97 procent. Av dessa var över fyrtio miljoner ja-röster, medan två modiga miljoner röstade nej och omkring 700,000 avlämnade ogiltiga röstsedlar.

LUBBEPROCESSEN HAR NU HALTLIT PA i snart två månader med mycket magert resultat. Aklagarmakten kan icke uppbringa några fällande bevis mot bulgarerna. Lubbe har helt oväntat börjat tala, och förklarar att det var han som tänkte på riksdagshuset, att han var ensam om dådet och icke blivit uppmanad därtill av någon. Han förnekar att han haft några flytande antändningsämnen — endast paket.

ETT TILLRÄCKLIGT ANTAL SVENSKE MÄN har, enligt vad de telegraferat till ministerpresidenten Göring, åtagit sig att hålla vakt kring fru Görings grav på Lovö kyrkogård och förklarar att »blott över vaktmännens lik går deras väg, som skulle försöka upprepa det skändliga nidingsdådet».

Vad menar man
med kvinnosak?

EN mycket förvånande uppfattning om »kvinnosakens» väsen har kommit till uttryck i Svenska Dagbladet, där några högt kultiverade, erfarna och allvarliga kvinnor från olika verksamhetsfält beretts tillfälle att uttala sig i frågan om kvinnans självavårdande uppgift, d. v. s. närmast om kvinnliga präster — »kvinnan i kyrkans tjänst». Frågan har av en folkhögskolerepresentant besvarats så, att »om kvinnan skall ha en plats i kyrkans tjänst, är det ej i kvinnosakens namn, utan därför att hon där bör ha en uppgift som ingen man kan fylla». Denna formulering har tidningen själv — måhända icke utan en viss glädje över avståndstagandet från det förkättrade kvinnosaksbegreppet — anammat och utnyttjat i rubriken.

Men vad i all världen menar man då med kvinnosak? Är det något slags självändamål, uppställt i blinda, en fix idé hos rättshaverister utan samband med mänskliga synpunkter? Det förefaller som om detta vore författarens mening när hon säger att »jag anser det synnerligen viktigt att de kvinnliga teologerna icke anlagt kvinnosakssynpunkter på frågan utan religiösa».

Om den s. k. »kvinnosakens» befrämjare bland såväl män som kvinnor icke vore djupt övertygade om att den är en hela mänsklighetens angelägenhet därför, att den kvinnliga egenarten är lika nödvändig i det mänskliga arbetet som den manliga egenarten är det, hade säkerligen aldrig något kvinnosaksarbete uppstått. Denna idé hävdas också i utlandet, där det heter, »det är alldeles riktigt att *kvinnan behövs* både som fökunnare och själslörjare». Vilken bevekelsegrund har drivit kvinnosaken framåt om inte just övertygelsen om att kvinnan behövs?

Den uppfattning, som tillerkänner varje människa värde och rätt till utveckling lika väl som ansvar i arbetet för det gemensamma värdet och som är drivkraften i alla mänskliga frihetsrörelser, kan icke göra undantag för kvinnorna. Men det är ju för att ombilda *formerna* efter den åskådningen som kvinnosaksrörelsen arbetar. Att bedöma kvinnosaken som en företeelse avklipp från det mänskliga sammanhanget och av ett lägre värde än allmänmänskliga frågor i och för sig förefaller att vara lika farligt som det är orättvist.

När Europa koloniserar.

I de franska tidningarna har under de senaste månaderna påfallande ofta förekommit ordet »*pacification*». I en ganska omskriven men kanske någorlunda riktig översättning skulle man kunna utbyta »*pacification*» mot »*införande av ordning och fred*». När de franska tidningarna inför ordning och fred kan man vara säker på att det är fråga om kolonierna, närmare bestämt Marocko.

Marocko är den franska republikens ur såväl militär som strategisk synpunkt viktigaste koloni. Men den värjer sig med näbbar och klor emot det kulturella inringandet och civilisationens välsignelser. Marocko är till stora delar ett vilt, obanat, ogenomforskat bergland, utan vattentillgång. Särskilt är dess sydöstra del svårgeometrisk och farlig, lavafliknande, skarpkantade stenmassor utbreder sig där kilometer- och åter kilometervis, bildande den s. k. Svarta Öknen. Denna landsträcka, som på sina ställen uppnår en höjd av 1,500—2,000 meter över havet, där knappast ett strå, inte ett träd växer, är sedan snart tio år tillbaka skådeplatsen för ett »fredsarbete», som innebär strider, långt vildare, mera hänsynslösa och förlustbringande än Europa eller kanske ens Frankrike själv har en aning om.

Efter Marockokrigen, vars sanna historia ännu inte är skriven och vars sista

Det skändliga nidingsdådet lär ha bestått i att ministerpresidentens blomsterdekoration i form av ett hakkors tagits bort från gravstenen.

Veckovakten

kapitel kanske ännu inte är upplevat, kriget ur vilket symbolen *Abd-el-Krim* uppstått som fältrop och tecken — fastän den äldre Abd-el-Krim sitter som fånge på en fjärran ö, från vilken det icke ges någon återvändo — kriget, som man i Europa bedömde som ett litet löjligt fälttag men som i själva verket var ett stort — efter Marockokrigen trodde man att de hekatomber av döda och sårade som det kostat måste vara det slutgiltiga offret. Det stora, officiella kriget var slut. Det lilla, hemliga, fördolda kriget började.

Skulle man se på världen så som vissa konservativa franska tidningar framställer den, så vore Marocko ett fredligt, efter civilisationen formligen förståndigt land, vars invånare huvudsakligen var sysselsatta med att glatt och villigt underkasta sig, medan endast några spridda rövar- och tjuvband satte upp ett hårdnackat och obegripligt motstånd.

Den radikala vänsterpressen däremot talar om blodfläckade klippor och bloddränkt land, som om dagliga slaktningar skulle äga rum med samma människoätande vansinne som under världskriget. Sanningen ligger någonstans mittemellan. Sedan tio år tillbaka förekommer dagliga skärmytslingar, sammanstötningar, överfall. Det händer också under den stora »fredskampanjen» att regelrätta slag utkämpas med hundratals döda och sårade. Dessa slag omnämns i de stora tidningarna med ett par förlägnade rader, som stoppas in på femte eller sjätte sidan mellan teaterprogrammen och annonserna om skönhetsmedel. De talar — med den farliga jargong som vi ärvt från världskrigets krigsrapporter — om »små affä-

rer», eller »obetydliga sammanstötningar». Först kommer ett litet meddelande — med samma fina petiststil som i allmänhet används för meddelanden om fickstöld eller »borttappat» — om tre dödade officerare, tio dödade underofficerare och ett stort antal fallna *Goumiers*, d. v. s. infödda soldater som kämpar under fransk fana. En aktion under den eller den generalens kommando har alltså ägt rum.

En vecka senare kan man här och där få se en dödsannons över en stupad officer, som — 1933! — låtit sitt liv för fienden, så kommer en notis om vissa förluster i samband med en artilleristrid och slutligen stöter man på ett telegram — alltid helt tillfälligt — om att två franska stridsflygplan blivit nedskjutna. Om man bara hade tålmod att samla och ordna dessa tidningsurklipp, skulle också den icke militäriskt skolade tidningsläsaren ställas inför bilden av ett slag eller ett fälttag, där artilleri, maskingevär och stridsflygplan är i aktion, där även motståndaren förfogar över dessa den moderna krigsteknikens tillbehör, men som helt kokett betecknas som »en liten affär».

Men ännu tydligare framgår ur dessa besljöda meddelanden att den upphöjda fredsverksamheten med kanoner och sprängbomber utlöst en häftig reaktion också i landet bakom fronterna.

Införandet av ordning och fred var lätt på den tiden, då de upproriska bara förfogade över spjut och gamla bakladdare. Men nu svarar maskingevären på skjut-anfall och handgranater och i de genomträngande ropen *Allah il Allah* blandar sig bergskanonernas dån — — —

P. Leroux.

TIDEVARVET

Radikal
politisk
veckotidning.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stock-
holm. Tel. 20 48 42.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Norrländsgatan 18.
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenten, för-
valtningsuppdrag. Även skriftliga
förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

KUNSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. Växel: N. 333 15.

Stockholms Yngre Tandläkares
Förening.

Kvinnliga tandläkares klinik.

Ad. Fredr. Kyrkog. 1 (v. Sveavägen)
Leg. tandläkarna Astrid Gyllen-
creutz, Ingrid Huss, Ruth Öbrling.
Tid pr tel. 20 03 73. Särskild mot-
tagning för barn (tandl. Huss.)
Månd., onsd., fred. 3.30—6.

Klockarebolagets

(f. d. Wissnells, etabl. 1818)
Begravningsbyrå & likkistfabrik
Fabrik och utställning:
Skepparegatan 39
Telefoner: 67 34 36 - 61 20 98
Efter affärstid: Enskede 29 30
Filialer: Agnegatan 40. 53 35 28
St Paulsgatan 15. 40 30 87
Ombud för Sv. Eldbegängelseföreningen

Katarr i luftrören

utrotas fullständigt genom vårt varmt
lovordade »WULIN», vilket avlägsnar
slemmet och läker slemhinnan. Vid and-
nöd erhålles snar hjälp. Betänk att hund-
dratsals som försökt allt möjligt, genom
»WULIN» blivit fullt återställda.

Pris 5 kr. fraktfritt.

MEDICAL-INSTITUTET, Avd. 1,
Norrköping 1.

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM

LINNÉGATAN 19

Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., värek.
Tel. 778 24.

All litteratur

I fredsfrågor: TIDSKRIFTEN FREDEN (Euro-
pas största fredstidning), PAX-GRAMMOPHONEN,
PAX-SKIVORNA med intalningar av pastor Per
Gyberg, kapten C. J. Bruskog, f. borgmästare
Carl Lindhagen, magister Carl Sundblad och re-
daktör J. L. Saxon. På baksidan av skivorna
vackra sång- eller musikstycken. Vackra freds-
brevmärken m. m. Rekvideras från

FREDSBYRÅN

Mästernamngsgatan 71, 3 tr., S T O C K H O L M.

SALONG »SUPERBE»

Jakobsbergsgatan 6 (inv. Stureplan).
Tel. 20 10 06.

Specialité

Permanent ondulering med kalluft.
Allt inom yrket utföres av erfaren, skick-
lig personal under individuell omsorgsfull
behandling.

Nya och beg. skrivmaskiner

i stor sortering till låga priser och be-
kväma avbetalningsvillkor. Infordra offert
från Elis Olssons Skrivmaskinsaffär,
Bollnäs.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 " " 73 37
GÖTGATAN 52 " " 333 90



Den 18 Nov. 1933.

En
valparodi.

Det tyska riksdagsvalet utmynna-
de som väntat var i överväldigande
majoritet för den härskande regerin-
gens politik. Vilka underverk skulle
egentligen ha inträffat för att ha för-
hindrat detta? Hitler har dock efter
välaförd valpropaganda riktat ett
tack till sitt folk för det »oerhörda
förtroendebevis» som valutgången
enligt hans tolkning ådagalagt.

Hur skärande står inte detta tack
för utgången av ett tvångsval emot
själva valets väsen. Rätten och plik-
ten att välja är en av den mänskliga
tillvarons grundvalar, varje männi-
skoliv är uppbyggt på ståndpunkts-
taganden, på val, lika ofrånkomliga
hur man ställer sig och lika oavlä-
sliga. Kravet på den enskilda indi-
videns förmåga och kraft att välja,
som i själva verket är det mänskliga
ödet innersta kärna, har sin mots-
varighet i respekten för den samla-
de valhandlingen hos ett folk. Denna
handling har för de fria folken
blivit den dyrbara symbolen för rätt-
visa, frihet och ansvar. Oändlig
möda, oändliga summor av tanke
och arbete har människorna offrat för
att dessa samfälliga val skulle kunna bli
uttryck för den verkliga folkmenin-
gen och bereda vägen för de rätta
personligheterna till ledarplatserna.
Hitler kan berömma sig av att
hans val varit det lugnaste och oblo-
digaste som på länge ägt rum i Tysk-
land. Men till vilket pris har inte
detta lugn köpts. Under hot till liv,
egendom och frihet för den olydige,
har tyska folket pressats fram för
att lägga sin ja-röst i valurnorna.
Med en så intensiv valagitation och
aldrig slappnande propaganda för
det enda partiet och med så omfat-
tande åtgärder för att underlätta val-
handlingen för gamla, sjuka, från-
varande och fattiga, är rekordsiffran
97 procent väljare av de röstberätti-
gade inte så märkvärdig. Graden
av frihet i detta val får en skärande
belysning genom meddelandet att
även koncentrationslägren i stor ut-
sträckning skänkts den rådande re-
gimen sina röster.
Särskilt ironiskt verkar även Hit-
lers tack till kvinnorna. Säkerligen

Den stora propagan-
dadagen i Tyskland.

Till Tidevarvets förfogande har ställts
ett brev från en resande genom Tyskland.
Vi återger några brottstycken:

Fredagen den tionde november hade
jag en mycket lugn och inte särskilt
intressant dag. Överallt — och det var
likadant på alla stationer — såg man
plakat med uppmaningar att rösta Ja
och inskriptioner sådana som Aldrig
mer ett fördrag som skän-
dar vår ära! eller Med Hit-
ler för fred och likaberät-
tigan! Alla voro stöpta i samma
form och färg och redan därav var det
ju tydligt, att de icke voro något spont-
ant uttryck för vad som rörde sig i de
olika gruppernas hjärtan. Allt var »gleich-
geschaltet» och utskickat från propagan-
dacentralen och ve det samhälle som ej
lydde. Man såg mycket få bruskjortor
och jag kunde ej upptäcka någon som
bar den lilla knappen på sina civila klä-
der. Jag strövade omkring i timalt men
såg intet tecken till någon sorts entusiasm
eller intresse, människorna sågo nedstä-
mda och allvarliga ut, men lugna och stilla.

Mellan kl. 1—2 voro butikerna stängda
och serveringen upphörde i restauranger-
na. Jag var hungrig vid tolvtiden och
gick till ett fint grillrum. Strax före ett,
innan jag fått kaffe, kom kyparen och
bad att få betalt, ty nu skulle alla lämna
matsalen. I hallen var det ordnat med
högtalare och där satt fullt med folk,
som lyssnade utan att med en min visa
varken gillande eller motsatsen. Det fram-
vrådde talet hörde ni väl själva — det
innehöll ju endast omsäkringar av vad
han sagt förut och rösterna var anskrämlig.
När det var slut och Horst Wessel-
sången hördes i radion reste sig alla —
även jag — och de flesta, dock icke alla,
höjde högra handen, men ingen ropade
Heil eller gav något bifall tillkänna. Jag
lade särskilt märke till en tysk herre, som
såg bra och intelligent ut och som ett par
gångar småg ironiskt under talet. Han
reste sig men höll händerna i byxfickorna.
Sedan gick allt sin vanliga gång.

har de talrikt deltagit i valet. Det
finns ingen anledning att betvivla
detta. Men deras inskränkta med-
bestämmanderätt och beroende ställ-
ning överhuvudtaget bevisas ju tyd-
ligt av att inte en enda kvinnlig riksdags-
kandidat var uppsatt på listan.
Den nya principiella linjen beträffan-
de kvinnorna blir skyndsamt förverk-
ligad i praktiken.

Allt detta var dock att vänta. Men
det finns en omständighet som är
förvånande: att omkring tre miljoner
väljare antingen har röstat nej eller
avlämnat ogiltiga röstsedlar. Alltså
trots den våldsamma pressen vågat
visa en egen mening.

Sällan har väl historien skådat
maken till parodi på ett val. Det är
dock ofrånkomligt att Tyskland in-
tagit en bestämd ställning och antin-
gen den behagar de övriga makterna
eller icke är det i alla fall med detta
Tyskland de måste räkna. Och om
möjligt finna en utgångspunkt, nå-
gon form för förhandlingar.

Nya paroller
för Sjuksköterskeföreningen.

En glädjande aktivitet bland sjukskö-
terskorna har lagts i dagen i och
med den i dagarna genomförda omorga-
nisationen av Svensk sjuksköterskeföre-
ning av 1910. Denna förening har hit-
tills arbetat endast med enskilda, direkt
anslutna medlemmar. Det är lätt att inse,
vilka svårigheter en sådan organisa-
tion måste innebära ifråga om samarbete
och allmän effektivitet. Hur skall en
sjuksköterska i Malmö, Luleå eller Kares-
uando kunna få inflytande på några av-
göranden eller tillfälle till aktiv delaktig-
het i arbetet, när de långa, dyrbara och
tidsödande resorna lägga så stora hinder
i vägen för deltagandet t. ex. i samman-
träden i Stockholm? Många medlemmar
ha på detta sätt kommit utanför de för
kåren aktuella frågornas avgörande.

Den nya organisationen, som fortforan-
de heter Svensk Sjuksköterskeförening, är
uppbyggd på lokalföreningar, en för var-
je län och en för Stockholms stad, och
glädjande nog var vid fullmäktigemötet
i Stockholm häromdagen samtliga tjugu-
fyra län representerade med sammanlagt
femtio ombud. Självfallet ha länsförbun-
den i Dalarna, Östergötland, Söderman-
land och Stockholms län, som redan ti-

digare startat, bidragit till att sätta fart
på rekonstruktionsarbetet.

Som bekant hade Svensk Sjuksköter-
skeförening av 1910 huvudsakligen karak-
tären av ideell förening. Utan att pruta
på de uppgifter för vilka föreningen all-
tid arbetat, har den nu fått ytterligare
en mycket viktig uppgift, nämligen att
stödja och befrämja kårens ekonomiska
och sociala intressen. Arbetsförhållan-
dena inom sjuksköterskornas påfrestande
och ansvarsfulla yrke är i många avse-
nden ganska efterblivna. Det saknas oc-
kså enhetlighet i villkoren. Här finns
alltså stora uppgifter för en ansvarsmed-
veten och energisk sammanslutning.

Bland de beslut som nu fattats är dels
anställandet av en avlönad sekreterare
med expedition i Stockholm, dels tillsät-
tandet av en redaktionskommitté för för-
eningens tidskrift, som under namnet
Tidskrift för Sveriges Sjuksköterskor
skall börja utgivas på nyåret. I spetsen
för den nyrekonstruerade föreningen står
fröken Elisabeth Lind, Stockholm, såsom
ordförande, fröken Anna Vogel, Göteborg,
som förste och fröken Elsa Pehrson,
Stockholm som andre vice ordförande.

Välkommen
vägledning.

Hem och hushåll, årsbok utgiven av
Föreningen för rationell hushållning, har
i höst utkommit för elfte gången. Priset
är 2: 50.

Den lilla volymen är synnerligen inne-
hållsrik och väl redigerad, nu som alltid.
Den innehåller bidrag av bl. a. professor
G. Westin-Silverstolpe, d:r Gregor Pauls-
son, professor Georg von Wendt, Vaga-
bonde m. fl.

Doktor Paulssons artikel om Möbler
och möblering borde läsas av hela svens-
ka folket, speciellt de som stå i begrepp
att sätta bo, så kanske avbetalningskon-
traktet — det enda bestående i ett mö-
dernt äktenskap — i någon mån kunde
avvärjas.

Att sätta bo var förr att skaffa sig en
möbel, en matsal, en sängkammare, ett
förmak, allt efter råd och lägenhet, skriver
doktor Paulsson. Det som man då
köpte var mera möbler att synas än möb-
ler att bo med.

För dem som skola sätta bo i våra da-
gar bör den första regeln vara att icke
köpa möblemang, åtminstone inte matsal-
möblemang. Möblerna hellre ett sam-
lingsrum med matvrå och låt först och
sist strävan efter så många sovrum som
möjligt bli tillgodosett, det gör ingenting

om sovrummet är litet, blott det finns ett
till varje familjemedlem.

Håll ditt hem ljust, manar doktor Pauls-
son vidare. Detta betyder inte att ha lju-
sa möbelytger på vilka det blir fläckar,
utan helt enkelt att ha ljusa tapeter. Svens-
ka folket har en märkvärdig förkärlek
för det snusbruna, så snart det gäller
färgerna vålla inte bara en mörk och in-
stängd stämning, de belasta också belys-
ningskontot genom att dra mera ljus.

Skönheten i hemmet blir till, naturligt
som en frukt mogna, om man följer sitt
sunda förnuft. Skönheten är inte något
som existerar för sig själv. Skönheten är
glansen över det sanna, slutar doktor
Paulsson sin utmärkt artikel, och man
måste vara glad att det blivit sagt i en
så populär rådgivare som Hem och hushåll,
som har alla förutsättningar att bli
spridd över hela landet.

Det sanna har, när det gällt hemin-
redning, under decennierna blivit undan-
trängt av det skrytsamma, här i Sverige,
liksom i Danmark, där en av doktor
Paulssons meningsfränder just nu skriver:
»I verkligheten är mange menneskers
hjem teaterkulisser, ovenikøbet fra en
pompøs opera, hvori familien Hansen skal
opføre deres lille hverdagssketch 365 dage
om aaret».

Man måste följaktligen vara synnerli-
gen tacksam för allt som göres för att
popularisera heminredningsfrågan. Dok-
tor Paulssons artikel liksom övriga bi-
drag äro illustrerade. E. S.

Leksands Bad- och Kuranstalt

är utrustad med alla badformer enligt Skodsborgs metod. Helinackordering, även
diet, emottages året runt.

Enskilt rum pr dygn 9: 50, delat 8 kr. Obs. inklusive behandling.

YGE-SALVAN

BÄSTA HJÄLPEN vid sår, yttre skador,
stöt, blåsor, brännskador och kylskador, vrick-
ningar, hudskav, insektsbett, solbränna, hud-
löshet, spruckna, nariga händer, etc.

Norrköping 8/3 31.
Kem. Tekn. Institutet Yge.
Var god sänd mig 2 burkar YGE-salva. Jag
har förbrukat tvänne burkar för reumatism och
funnit lindring däruv.
Fru Anna Granander, Norrköping.

Kem. Inst. YGE, Stockholm.
Härmed får jag med glädje intyga att YGE-
salvan har för mig varit den bästa hjälpen för
hämorrhoider.
Bjälöv 13/8 31.
Anders Olsson, lantbrukare.

Kem. Tekn. Inst. Yge!
Vore tacks, få mig tillsänt 2 burkar YGE-
salva som jag funnit vara mycket bra. Jag
kan ej undvåra den.
Högskolningsfullt
E. Chruzander, Lektorska.
Gävle.

Pris 0,75 pr ask. (Portofritt vid insändandet
av likvid i 5-öres frimärken).
KEM. TEKN. INSTITUTET YGE, LUREBERG (invid Sthlm.)

V.g. sänd..... ask Yge-salva

Namn:.....

Bostad:.....

Postadr:.....



OLEUM BASILEUM
- den läkande oljan

Det världsberömda, sedan mer än 1000 år till-
bakä används husmedlet vid många åkommor,
såsom reumatism, influensa, astma, nervsmärtor,
huvudvärk, tandvärk, öronvärk, skavsår, särskad-
or m. m.
Överträffat i läkekraft och snabb verkan.
En sjuksköterskas omdöme:
Efter att under 1/2 års tid ha använt Oleum
Basileum vid olika tillfällen, är det mig ett nöje,
att vittnande dess underbara verkan. Den har
visat sig smärtstillande vid reumatiska åkommor
och läkande vid infektioner. Med fördel har jag
använt den vid katarrar i näsa och svalg och
därigenom hastigt övervunnit det onda, varför jag
på begäran varmt rekommenderar det samma.

Hedvig Görhoff,
Sjuksköterska vid Stockholms
Stads folkskolor.

Omedelbart lindrande, snabbt läkande.
Kr. 3: 50 pr flaska, även mot postförsk. fr.

A. B. ATOMA, Stockholm 16.
Regeringsgatan 26. Tel. 11 19 92.

Bland
tidevarvets
mest anlitade
boktryckerier står
Zetterlund & Thelanders
fortfarande bland
de främsta

RADIKAL prispolitik,
kort leveranstid och gediget
utförande garanteras våra kunder.

SKEPPSBRON 40 · STOCKHOLM
TELEFON: 23 11 80 (VÄXEL)

10,000 st. Linnedukar bortskänkas!

Alla som genast insända namn och adress erhålla 4 st. 1:ma »Linnedukar» av
det berömda Wasalinet. Denna gratisutdelning torde sakna sitt motstycke i
hela landet och är ej förenad med humbug på något vis. Endast kr. 1: 95 in-
sändes till frakt och emballagekostnad i postanvisning eller frimärken. Inte ett
enda öre mera tillkommer för att erhålla dukarna. Gratisutdelningen denna
gång är endast för att så fort som möjligt få våra prima och billiga linnevaror
kända i alla hem. För att jämnt fördela detta parti bland allmänheten exped-
iera vi icke mer än en sändning under samma adress. Skriv i dag.
NORDISKA VÄVNADINDUSTRIEN, Postadress: Nora. Tel. Kontoret 275.

Karin Boye:

Chitambo.

Ett stort diktverk av Hagar Olsson.

Chitambo var den plats i det inre av Afrika, där David Livingstone dog. »Men från hans död utgick ett bländande sken.» För Vega Maria, hjältinnan i Hagar Olssons nya roman, är Livingstone ur bilden av den vågsamme upptäckaren och vägröjaren, först i yttre mening, ompunnen som han är av det dödsföraktande äventyrets spänning, sedan i förändrad betydelse, en människokärlekens store banbrytare med dubbel rätt till sina stolta ord: »Jag skall öppna vägen till det inre eller förgås.» Och namnet Chitambo blir symbolen för den död, som leder till liv, det nederlag, ur vilket segern växer fram.

Det är ingen tillfällighet, att Hagar Olsson nu för andra gången väljer en romantisk, som betecknar färd och vägspele (förra gången i *Kanaanexpressen*). Hon är en vandringens och äventyrets förkunnare. De människor hon skildrar med kärlek är alla vandrare och sökare. Där är fadern, den fantastiske herr Dyster, som i all sin ihälgighet likväl lyckas ingjuta det stora äventyrets anda hos sin dotter. Där är den stillsamma och hundrade farbror Eberhard, som aldrig fått följa sin häg för andliga forskningsfärder, men hos vilken äventyrlängtan i stället från tid till annan bryter fram i okuvlig vandringslust. Där är Tancred, som Vega i sin kärlek vill gömma undan faran, men som inte kan stanna i lugnet, när stormen kallar honom. Och där är Vega själv, redan i sitt namn ett upptäcktsfärdernas barn, och dubbelt erövrare och föregångare, därför att hon är kvinna.

Hon är upprorets kvinna, genombrotts kvinna. De snäva gränser, som konventionen drar upp kring en flicka, sätter hon över med förtvivlans mod. Från hemmet flyr hon ut till farfaderns gård på landet och lever där en pojkes fria liv. »Ur svärorden och rökblossens och de präktiga smutsstiva byxorna och de skarpa knivarna jag fann bakom planket och de vilda riterna in på det förbjudna området såg jag i alla fall en must som kom min personlighet till godo och omärkligt inverkad på min viljeställning, avklarade mina mål och medel ur tillvarons kaos.» Detta uppror befriar henne ur »fruntimmerskapets» livsskygga och stillastående atmosfär, sådan hon andas den kring modern och farmodern, och låter henne uppleva Ibsens Nora ända till mörken. På ett annat sätt än i de konventionella skrånorna, på andra sidan upproret, kommer hon att förnimma sin djupt kvinnliga egenart. Det är när hon och hennes älskade sitter fördjupade i hans insektsamling och hon lyssnar till berättelserna om den heliga skarabén, som egypterna gjorde till symbol för uppståndelsen och det eviga kretsloppet av död och födelse. Då hörs i hennes hjärta ett svar: »Ett svar utan ord och tydliga me-



Hagar Olsson.

ningar, ett formlöst sjungande och nynnande, en uråldrig obehaglig ton av okänd lidelse, en sång om den födande döden, livets mysterium. En kvinnosång: ett nynnande kosmiskt ja, ja...»

Själv får Vega genomgå döden såväl som uppståndelsen: döden, då hennes kärlek först tagit henne helt i besittning och ingenting lämnat kvar åt de strävanden som fört fyllt henne, och då hennes älskade sedan inte bara rycks ifrån henne och bryts ner i fångelse, utan också själv vänder sig bort. Uppståndelsen smakar hon, då hon återuppväcks efter ett självmordsförsök och förnimmer gemenskapen med alla dem, som liksom hon själv varit och är upptäcktsfarare mot ett ännu okänt land:

»Jag såg den friska kontinenten växa fram inför mina ögon, höja sig ur havet mitt Atlantis, bortom den horisont som jag alltid spanat emot, som vi alla spanat emot, herr Dyster och Fridolf och Ta och jag och de konstiga profeterna, de stolta och gudlösa övermänniskorna i min ungdoms idylliska tid. Den växte fram just där vi förlorade vårt spel och smakade vårt nederlag, vi de stora personligheterna. — — — Ur mitt eget folks levande verklighet, ur allt det spänningssydda, heterogena och tragiskt laddade i dess tillvaro, växte det fram mitt Atlantis. Som aldrig förr upplevde jag min samhörighet med detta folk, min ödesbundenhet vid dess vägar genom historien, min delaktighet i dess framtid. Där jag låg i min sång på ett sjukhus som tagit emot mig utan att jag visste huru, som sträckt fram osynliga händer av mänsklig gemenskap för att rycka mig, självmörderskan, ur dödens klor, kände jag att jag ägde en rot i tillvaron, ett folk, ett egendomsfolk och genom det en mänsklighet, ett universalliv. Jag som stått på sidan om allt som skett i verkligheten och jagat efter min egen lyckas fantom, jag fick känna hur en uppgift och en tro växer fram ur död och brännande skam.

— Jag skall öppna vägen till det inre eller förgås.

Hagar Olssons bok är inte att uppfatta som en problemroman i vanlig mening, i intellektuell mening. Det är ett missförstånd, som här och där har drabbat författarinnans föregående romaner och fullständigt snedvridit kritikens omdömen. Kvinnans frigörelse är ett huvudtema i Chitambo, men den sker för en mystisk utvecklings skull, för ett kvinnovardande, som är en upplevelse och ett postulat, inte en slutsats »vilken skulle bevisas». Tidsläget antyds: »Liv är aktion, död reaktion. Denna tid dödens.» Men de ansikten, som för Vega uppenbarar hennes samhörighet med sitt sökande folk

Tre vanvördiga akter.

Frida Steenhoff har i dagarna givit ut »tre vanvördiga akter om viss politik» — och stycket heter »Svek». Så långt förstår jag henne — men den lilla gliringen åt »viss politik» smakar mer av 1896 och Lejonets unge än av 1933. Författarinnan bemödar sig om att i ett motto ytterligare förklara sin mening — men så långt man inte in i detalj vet vilket land och vilka människor det är som skådespelet i all vanvördnad avser att dissektera — dissekera och försvara — får man nöja sig med att taga orden på vad de kunna skapa ifrån en scen — rätt och slätt se på pjäsen som ett spelbart dramatisk stycke.

Det mest uppseendeväckande med arbetet är författarinnans up to date talton. Hon kan skriva talbara, tacksamma repliker och hon har lärt av Shaw mer än av Ibsen. Många repliker äro inte enbart tankeväckande men ypperliga munbitar för artister med valörinne. Handlingen löper raskt och om en nutidsregissör fattar dess pulsslag tror jag att pjäsen i ramplyset skulle uppnå en publikframgång. Det finns inte ett ens sentimentalitet i de olika skepnadernas tal — undertonen är cynisk-satirisk. Offret som sker anges i författarinnans motto: »Hjältinnan i detta drama anser att man bör offra sig omoraliskt för sin familj lika väl som för sitt land. Ordstätet 'Right or wrong, my country' omsätter hon i praktiken till 'Rätt eller orätt, min system'. Och frågar: Varför inte?» — Detta offer sker med minimal tvekan och absolut utan blygsel eller avsky.

Systemen som skall dra nytta av offret säger på ett ställe i första akten: Jag har varit ute för marodörer. — Efter revolutionen i det land handlingen rör sig om, kom hon i händerna på marodörer och återfanns på ett sjukhus av systemen. Massor av andra minderråriga strök med — men hon har räddats och anser alla av mansläktet för marodörer. Hennes inställning till sexualproblemen är inte längre enbart en inställning. Hon har blivit lidande på sina kunskaper och en del i henne har vissnat i sin knoppning. Som typ är denna flicka intressant och vore ett lämpligt material för till exempel fru Tidblad.

Även de manliga figurerna ha sin karaktäristik och jag upprepar ännu en gång att jag anser pjäsen spelbar — oavsett om den politiska udden gör avsedd verkan. Jag tror för min del att den är utan aktualitet — »Svek» kommer att gå på sin fiktiva charme.

Sven Stål.

på vandring, kommer från skilda läger, från skilda åskådningar — det gemensamma för dem alla är bara den eld, som evigt driver framåt. De frågor, kring vilka boken vänder sig, ligger bortom tankens gränser, de har en metafysisk horisont av tro och mystisk upplevelse, som det egentligen tillkommer religionen och lyriken att kartlägga. I den meningen är Hagar Olsson en stor lyriker, kanske en av de största som svenska språket för närvarande äger.

Vore inte alla jämförelser så fåvitska och så förmättna, skulle man vara frestad att säga: Chitambo intä bara när upp till *Kanaanexpressen*, den överträffar den. Liksom *Kanaanexpressen* lyckas den till läsaren förmedla något av extasen i sin upplevelse, men den är klarare utformad, mer samlad kring sin kärna. I Hagar Olssons *Chitambo* har vi att hälsa ett stort diktverk.

Karin Boye.

Harry Martinson: Kap farväl.

Harry Martinsons nya bok är en fortsättning på Resor utan mål. Det är icke lätt att variera likartade motiv i två på varandra följande böcker, men med Martinsons oerhörda förmåga att se, höra, uppleva och finna konstnärligt uttryck för syn- och hörbilder är det möjligt. Även om läsaren ibland känner sig bländad, omtumlad, bedövd och andfådd, måste han beundra denna egenartade konst.

Att Martinsons känslighet för intryck är fenomenal, bekräftas på varje blad i boken. Framför ett tropiskt vattenfall sitter han i timmar. »Jag bara sitter, och sen sjunger med den stora vattenkosmos. Jag lösgör min ande ur kostym och kön. Bli bara mottagare. Bli nästan helt ett barn vid Stora vattenrytaren. Immig, rytande mjölk kastar sig ner.» På ett ställe talar han om »sjömannans ämbetsutövning extatiska vansinne.» Ingenstädes äro synsensationer återgivna med en så förbluffande trumeldintensitet som i första kapitlets skildring av »en grekisk tragedi», där skådeplatsen är ett hav och den tragiska hjälten ett skepp, som kämpar mot övermakten: en cyklon, »ett vindarnas formlösa vanvett». Molnen brinna som dånande petroleum, blixarna fylla rymden med »ultravitt, elektrisk terror». »Slagregnet faller som en fasa, genomkorsat av blixternas flammade eldlinor.» Livbåtarna krossas som äggskal av slagjöarna. Tragediens utgång vill jag ej förråda utan överlämnar åt läsaren att i boken bevittna det demoniska, förhållande skådespelet.

När det tropiska havet ligger stilla, be-lyst av ett spökaktigt månsken, fångar Martinson »ett nästan kusligt, ögonfrestande vibrato i kobolt». Maneterna glim-

ma i det färgsprutande vattnet. Allt blir så osannolikt och överväldigande, att han raglar tillbaka, som om han ville säga: »Jag kom för nära det oerhörda.»

En av bokens höjdpunkter är skildringen av en vandring genom Brasiliens skogar, där det sprutar kring fötterna av saften från frukt, som fallit från dignande träd, och där vandraren kämpar med rubinröda eldmyrsors infernaliska angrepp. Intressant är skildringen av Indien, där han ställes inför »de tusen ofattbarheternas härv» och endast rent intuitivt kan ana sig till en främmande kultursjäls hemligheter.

Utom skildringar från hav och länder glimtar här och där strålsvep in över hans egen historia och utveckling: barndomens oro och längtan, ungdomsårens kamp och umbäranden. Ännu är han ung och känner sig i förbund med allt ungt, som vill rörelse, frihet, äventyr:

Trots sären

reser sig kring all världen
den unge spanaren, den
unge byggaren, den
unge sångaren.

Mycket äger han att låra,
väsentligare äger han
att leva.

Ehuru Kap Farväl icke på samma sätt som Resor utan mål ger uttryck åt ett sökande efter en livsåskådning, framträder även här tanken: »Vi måste lära känna oss själva och världen. Vägen dit går genom god vilja. Vårt ideal skulle vara icke stiltjen och inte orkanen men den stora starka passaden, väldig, full av lust, frisk och levande: en evig och ständigt vädring.» Det är bra. Andlig stagnation och instängdhet är död.

Emy Ek.

Filmronden.

Taifun är ett amerikanskt kärleksdrama med en gummiplantage i tropikerna som miljö och bjuder på så pass stor omväxling mellan naturkrafternas orkanartade utbrott och den s. k. triangelformiga filmkärlekens diton, att filmen blir rätt underhållande. Den ger en illusion av taifunen, den fruktade tropikstormen och av typiska regnfallperioder i sådana trakter. Och vid ett par tillfällen får man höra och se en tredje makt i dessa nejder, tigern, bl. a. då han störtar sig på ett utsatt viltvild — och blir skjuten. De tre personerna, Clark Gable, och två kvinnliga skönheter av motsatta typer, äro alla sympatiska och sköta väl sina roller, som här äro tämligen fria från de i senaste tidens kärleksdramer eljest så vanliga otroligheterna. Och ändå är det till slut tigern, som är den bästa skådespelaren och som biter sig hårdast fast i minnet. Verkligheten är ofta inte bara underbarare utan också intressantare än dikten.

Djupens rovriddare, en tysk film om sjökrig och sänkning av guldtransport-

fartyg och ett ändlöst och fruktlöst försök att bärga detta guld, bjöd mitt i pjäsen på ett verkligen intressant inslag: en filmad filmuppvisning för räddningsbåtens passagerare av färgbilder från livet på den djupa havsbotten, som enligt vetenskapens nyaste åsikter är vaggan för allt liv på vår jord efter dess flygfärd hit från okända aerodromer. Den formeras mångfald och skönhet, som dessa mellanting mellan växter och djur utvecklar, övergår vida en fantasirik tecknars förmåga; skada blott att den högtintressanta stunden blev så kort. Den store mammonsdyrkaren, kaptenen, som dödar sin räddare och förste kompanjon och genom hela spelet intrigerar och fantiserar om att döda flere, för att få större andel i skatten, är en bra mask av en typ, som inte är så ovanlig i våra dagar. Några naturscenerier på havet, i storm och i stiltje, äro vackra. Och den stora bärgningsexpeditionens stolta farkost är en ståtlig och innehållsrik noaksark.

Kvinnorna kring kungen (Henrik den VIII i England) är en blandning av goda saker och en del överdrivet sensationsökeri. De förra äro dock i stark majoritet. Kungen spelas av en talangfull och rolig typ, Charles Laughton, igenkänd från Nerofilmen m. fl. Trots hans fulhet

En bok
om kvinnor
till kvinnor

Banbrytare och andra

Några nordiska kristna kvinnors
liv och gärning.

Signe Walder.

Med 18 porträtt.

Märkeskvinnor i den kristliga
kärleksverksamhetens tjänst.

Ypperlig för högläsning.

Bästa julgåva.

Häft. 4: 50, inb. 5: 50.

Lindblads Förlag • Uppsala.

GODNATT
JORD

av

IVAR LO-JOHANSSON

»Ett verk av värde och en betydande insats. Den rymmer sådant, som man säkert aldrig kan glömma.»

Henning Söderhjelm i G. H. T.

»Jag är förtjust i Lo-Johanssons bok, som äntigen utslungats om en brand i det sociala mörkret. ... ett ord i rättan tid.»

Alfred Kämpe i Soc.-D.

10:—

BONNIERS

Frida Steenhoffs

läsekrets återfinner i
hennes nya drama

SVEK

de egenskaper, som tidigare gjort
hennes så uppskattad; kvickhet,
värme, djup.

I alla boklädor.

Kronor 2: 50.

BJÖRCK & BÖRJESSON

BOKHANDELN
STUDIO
NORRLANDSG. 30, STHLM

Specialbokhandel för:
Religion, Mystik, Teosofi, Psykologi,
Spiritualism, Frimureri, Modern Upp-
fostran, etc.

Moa Martinson: Kvinnor och äppelträd.

Vad man än må säga, det är must och mörk i Moa Martinsons bok: »Kvinnor och Äppelträd». Det luktar av jordkokor och mylla, av arbetssvett och kärleksvärme, av dynga och av fylla. Det är ingen romantisk, intellektualiserande bondroman — det »bonska» är äkta ända intill mörken. Där har vi ordet mörk igen. Det är det som står kvar sen man läst denna bok. Och det är inte det sämsta. Inte heller det vanligaste.

Moa Martinson är bäst när hon talar om jorden. Den är hon bekant med och den känner hon väl till: »Seg le jord. Jord så trilsk som gamla käringar eller som för hårt agade hästar. Jord som låg där mossig och dyg och torvig och bara trotsade. Jord som smilade och bredde ut sig mot björkrot och allsköns onyttighet men vrängade sej mot plogbilen, mot spaden och hackan likt en kvinna i sängen som hatar sin man»... Eller: »I dag är det ljus över hela jorden... Det är tidigt. Morkullan har

och dennas dominerande uppträdande genom hela stycket, bjöd det på ovanligt mycken färging. Inte blott de fem synliga drottningarna och alla hovdamerna voro sköna att skåda, utan detta gäller i kanske ännu högre grad två unga ädlingar vid hovet. Även Cromwell och ärkebiskopen voro högst behagliga typer, som engelsmän ju f. ö. så ofta äro. Språket höll även måttet ifråga om kultur. Det var en både underhållande och rolig afton.

Kära släkten kan alltid vara rolig att återse, om man har intresse för att studera människor och se, hur de förändras sig med tiderna. Nu hade några societetsherrarna och societetsdamerna här startat affärsrörelse för att pjäsen skulle bli moderniserad. Det är inte längre modernt inom dessa kretsar att bara ära, man måste själv arbeta och förtjäna om man skall följa med sin tid. Rätt så. Annars voro de kära släktingarna sig bra lika. Den enda som vansläktats och som gjort det rejält, så det förslår, var grosshandlare Friis' glada dotter Lilly, fru Tutta Berntzen-Rolf, gift med den skånske baronen Lejonstam, Gösta Ekman. Hon kunde visserligen fortfarande sina trevliga trics från revyerna och de andra filmerna, där man senast sett henne, men här verkade hon genom hela spelet så utsocknes, så oäkta, att man titt och tätt väcktes till medvetande om, att de tillor, på vilka hon hoppade, inte gärna kunde föreställa världen. Vagar inte S. F. välja de lämpliga innehavarna av kvinnliga huvudroller bland andra än dem, vilkas namn för ögonblicket är på revypublikens läppar? Barcklind och Adolphson och Modéen och Ekman komma svärdsidan att dominera starkt den här gången. Kvällen blev trots förväningen över fru Tutta ett glatt släktmöte.

Nils Simonsson.



Hj. Löfgren

Ingenjör & Chiropraktor
har flyttat till Karlbergsv. 44. T 311054.

Behandlar ryggskot
ischias samt andra in-
o. utvärtes sjukdomar.

TIDEVARVET

Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm.
REDAKTION:

Telefon 20 48 42. Mottagningstid
10-12.

EXPEDITION:

Telefon 20 48 42.
Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4
e. m. Postgiro 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:25,
kvartal kr. 1:75. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1933

Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.

nyss knipsande snuddat med vingarna över kärrängens glesa pors, hon är juni-morgonens tidigaste fågel. Tjäderhönan med hela sin kull är redan under hagens största modergran och plockar frö.» — Tätt tryckta mot jorden går hennes människor i sina gärningar. Den är deras slav och deras herre, den ger dem deras fattiga nödort och tar deras kraft.

Det är en släkthistoria om man så vill. Men det är inte kärleken till gångna tiders traditioner som gjort det till en sådan. Genom släkternas led vill Moa Martinson visa att den hårda kampen inte är slut med ett liv, att den pågår släkte efter släkte, och att den som för denna kamps talan därför kan vara språkkrävande för dem som gått och för dem som skall komma. Och detta ger en värdighet åt stämman, en naturligt monumental tyngd över ämnet.

Historien rör sig omkring två kvinnor, Ellen och Sally, båda i släktskap förbundna med mor Sofi, hon som levde för länge sedan och som tog sig för att bada i bykstugan om fredagkvällarna tillsammans med vännen Fredrika och äldsta dottern, mor Sofi som fick betala detta tilltaget med sitt liv; hon blev självspilling och begrovs utanför kyrkogårdsmuren. Ellen och Sally — två kvinnor förenade i en vänskap som svetsats tillsammans av gårdarnas grannskap, gemensamt träl och gemensamma bekymmer för man, barn och utkomst. Denna vänskap som är enkel och sann utan en skynt av sentimentalitet är den ljusa strimma som lyser genom kvalmet. Glimtarna av kärlekslycka mellan man och kvinna är så försvinnande korta och så inramade av hemska barnsdomsintryck, snedvridna läror och bittra följder att de mistat sin lyskraft. Men en kamratlig trofasthet, en självklar samsamhållning utåt trots eget kiv och split, blir till syvende och sidst behållningen av kärlekslycka.

Mest rörande kommer det kanske fram i det brev (med pengar) som den ovigda Sally får ta emot av sin odåga till man — sedan han råkat i lag med smugglare: — »Polisen har honkat mej, och lika gärna som dom får de här skickar jag det till dej, du ska få barn igen har jag hört, när jag kommer ut så ska jag ta livet på ett annat sätt, du ä en bra flicka ally och du har ett helvete. Din man. Frans.» Och lika på kornet är Sallys reflektion när hon fick det: — »Så där är dom, just så där är dom.» — Ellen är av mjukare material, hennes konturer blir inte så tydliga.

Kring dessa båda kvinnor grupperar sig bokens andra figurer — supiga män och arbetande, ofruktsamma kvinnor och födande, kaféidkare, rallare, politiska kämpar, fjärdingsman och fattigvårdsnämndens ordförande.

Hade en ryss skrivit denna bok så hade resignationen inför det ofrånkomliga lidandet legat på lur och till sist tagit överhanden. Hur världsreformatoriska ryssarna än blivit i sitt nydanade land — i sitt konstnärliga skapande är de det sällan eller aldrig på den punkten. Mot människor kan man värja sig, men mot det lidande som är ovaneffter, om från Gud eller ödet, mot det finns ingen bot, det är bara till att bära. Men Moa Martinson är svenska och svenskens art är inte att böja sig utan trots. Om det bär eller ej, han trotsar sig fram och han reder sig för det mesta till slut.

Detta hårdnackade tappra trots representeras i boken av Sally och det blir till dess grundton. Sally är också säkrast och bäst tecknad. Hon går sin väg rakt fram genom världens alla vedervärdigheter, hon fräser och biter ifrån sig, hon

Hemma hos Moa och Harry.



Moa Martinson.



Harry Martinson.

Både Harry och Moa Martinson är sedan flera år tillbaka välkända namn för Tidevarvets läsare. Mer än fem år har gått sedan Tidevarvets utgivare och två dess redaktionsmedlemmar en solig sommarsöndag besökte det skogsomsusade, blomsterrika torpet i Ösmo, där Moa och Harry har sitt hem. Besöket gällde den gången ett helt olitterärt ärende till Moa. Harry var ännu en okänd skald. Han gick omkring i en sweater och såg ut som en sjöman kommen direkt från sjön och hade inte publicerat något utöver en del små dikter i en sjömanstidning. Men han tog snart fram en packe dikter och satte sig att läsa högt med den obeskrivliga rytmen och klang som är honom egen som skald och uppläsare. Och Tidevarvet besegrades genast och köpte på stående fot ett litet lager — däribland det sällsamma stycket om att »havet som viskade vid soltempelön och förgjorde den slagna armadan har i natt givit mig tre fiskar» —. Därmed var Harry Martinsons medarbetarskap i Tidevarvet till ömsesidig glädje inlett. Moa hade redan sedan ett år tillbaka framträtt i Tidevarvets spalter med personligt skrivna skildringar, ur barns och kvinnors liv, bilder som verkade starkt genom sin omedelbara och upplevda ton.

Kommer man en sommar dag ut till Johannesdal, som det Martinsonska stället i Ösmo heter, är det första man blir gri-

är klartänkt och varmhjärtad, rapp till handling, tapper och trofast. Och man misstar sig bestämt inte om man antar att i hennes själ är en bit av Moa Martinsons egen nedlagd.

Annars är det som sagt mycket av jordiskt elände i boken. Stanken av dynga och fylla kan ibland bli väl kraftig. Man skulle också kunna påpeka att det här och där finns brister i konstruktionen och att formen inte är fullt enhetlig, men man har knappt lust att stanna vid det. Det vore futtigt på något vis. Ty det är en stark och levande bok.

Elsa Björkman-Goldschmidt.

pen av den underbara blomsterfyllda trädgården där riddarsporrar, prästkragar, rosor och krasse och pioner strålar i härliga färger. Blommorna hör så starkt med i dem själva att man alltid tänker på dem i det sambandet. Över vintern har paret Martinson skaffat sig ett hem närmare Stockholm. Där är det också klar lantluft och en trädgård. Men i stället för sommarblommorna utanför knutarna har färgerna flyttats in i rummen, som är prydda med strålande målningar av Harrys och Moas egen hand, vackra, starka färger, som just ger ett bra uttryck för deras fantasi och frikostiga skaparlust.

Naturligtvis kan vi inte låta bli att fråga Moa, årets debutant bland romanförfattarna, när och hur hon började skriva.

— Jag började vid 7, 8 års ålder, svarar Moa, att skriva religiösa dikter om att man skulle vara snäll för att få framgång, och när jag var 13 år skrev jag kärleksdikter och beskrev världens undergång — efter undergången skulle det komma en ny jord, där det växte alldeles ljusgrönt gräs.

Att Moa kom att skriva i Tidevarvet berodde från början på en tillfällighet, berättar hon. Hon sökte en tidning som hade beröring med människor utöver kretsarna som nåddes av de organ för olika rörelser, där hon dittills medarbetat. Så kom hon till Gävle och träffade en kamrat inom den radikala arbetarrörelsen, och denna föreslog henne att skicka någon artikel till Tidevarvet. Moa gick ut och köpte sig ett lösnnummer och fann tidningen värd ett försök och därmed var kontakten snart knuten.

När det har gällt något, som jag har fått för mig är riktigt, säger Moa, så har jag aldrig kunnat låta bli att stå i för det. För mig är ett människoöde lika viktigt antingen det utspelas på gatan, i fängelset, i slottet eller det vanliga ordentliga arbetet — t. o. m. i en fängelsecell kan ett liv vara lika nyanserat fastän det är inom sig man lever och inte i det yttre. Hur litet eller stort ett land än är, finns det heller ingenting att ösa ur och ta till annat än det stora människodjuret, de tysta ödena som susar runtomkring — som ett levande träd.

Moa är ganska förvånad och glad över det mottagande hennes bok har fått. — Man har sagt att den är grov, säger hon, men jag kan inte tycka det. Lika litet som det kan falla mig in att vara rädd för en gud eller djävul, lika litet skulle det falla mig in att vara rädd för en

guds eller en djävuls namn. De fyller ut språket som man fyller ut blommor med ris och gräs. —

Harry Martinson har inte några direkt litterära barndomsminnen som Moa har, men när han berättar om sin barndoms sjö Immeln i Blekinge — »Sveriges vackraste sjö som är två mil lång och har 367 holmar — som alla ser ut som stora igelkottar med gran- och tallskog» — då märker man att Harry Martinson alltid har haft de seende ögon, som sedan präglat hela hans diktning. — Denna sjö, fortsätter Harry Martinson, är märkvärdig därför att det går en liten vit ångbåt där, som heter Svea, vit som en Leghornshöna eller en liten vacker anka eller Siams vite elefant. Men det allra märkvärdigaste med sjön var att där växte den ätliga sjönöten, Trapa natans — det enda stället, norr om Alperna, där den förekommer. Den slets upp av herbariesamlade studenten 1908 — så att sedan dess har sjön varit berövad sin stora skatt och sevärhet.

Harry har alltid varit intresserad av djur och växter och geografi. Men egentligen, säger han, är jag syntetiker. Vad som inte går in i en kosmisk syntes — det må vara människor, blommor eller hjortar — är för mig alldeles oväsentligt. Riktformeln för denna syntes är väsentlighet, människornas önskeväsentligheter. Men jag är inte humanist, tvångshumanist. Mänskligheten har att genomgå fyra stadier, vildens, barbarena, kulturmänskans och lekarens. Innan människorna lär sig att ta livet på lek, lekande lätt, blir de tvångshumanister, tvångshumanismen ligger i människornas ritualer, i uppförandedeseder, den leder bort från livet och fram till krig och katastrofer. Kommer man sen med frasen om att kulturen går under, säger jag att den måste gå under, kulturens liv är att gå under. Den bär fröet till undergång i sig och, det vore lika meningslöst om den räckte oändligt som att människor skulle leva i evighet. Men kulturen går inte under som ett skepp, som krossas mot klippan och sjunker eller som ett hus, som brinner, utan som en väg — den går under som en väg men inte som vatten — går över i en ny väg och bildar en ny kultur. Och så är det en sak till jag vill påpeka, jag tror inte på framtiden, är ingen framtidsneurotiker — ty verkar människan inte i nuet är hon värdelös för framtiden.

— Tala nu också om, inskjuter Moa, att orsaken varför Harry slutade på sjön var arbetsbrist, och att han inte hade skrivit något innan han slutade där — arbetet på sjön var för tungt. Alla hans skildringar har skrivits efteråt.

— Ja, och så sedan till slut att det aldrig hade blivit någon bok, säger Harry, om jag inte hade fått bo i lugn och ro och avskildhet ute i Ösmo med Moa.

Casan.

”EN ROLIG BOK, full av underfundig humor och andlig grace, en öm och varm bok, en kärlekshistoria med subtila dagrar och bävande skuggor, och samtidigt en bok, i vilken tidens pulsar slå.”

Emy Ek i Tidevarvet om



MANNEN VID MIN SIDA

Elin Wagners nya bok.

6:25.

BONNIERS